

Slutrapport
Samhällsekonomisk utvärdering
projekt Arbetslivscoacher

Norra Västmanlands samordningsförbund

2009-03-16

Innehållsförteckning

Sammanfattning	2
Samhällsekonomisk utvärdering av projektet Arbetslivscoacher	3
Vad är NyttoSam?	3
Avgränsningar och antaganden	4
Inledning.....	4
Ekonomisk analys	5
Samhällsekonomisk potential.....	5
Potentialens fördelning på produktion och real resursförbrukning.....	6
Intäkter	7
Samhället som helhet	8
Kommunen	8
Landstinget.....	9
Arbetsförmedlingen.....	9
Försäkringskassan	9
Övrig stat.....	9
Staten totalt.....	9
Individerna/hushållen	9
Försäkringsgivarna	9
Kostnader	10
Lönsamhet	10
Samhället som helhet	10
Kommunen	10
Landstinget.....	10
Staten	11
Diskussion	11
Bilagor.....	12
Projekt Arbetslivscoacher	13
Tabellbilaga.....	14

Sammanfattning

Fagersta, Norbergs och Skinnskattebergs kommuner har gemensamt gett payoff.nu i uppdrag att utvärdera de samhällsekonomiska effekterna för 34 individer som deltagit i projektet Arbetslivscoacher. Projektet finansieras helt av Norra Västmanlands Samordningsförbund. För att genomföra utvärderingen har payoff.nu's modell Nyttosam använts.

De viktigaste resultaten av utvärderingen är följande:

1. Samhället som helhet
  - a. Payoff-tiden är tre månader
  - b. Lönsamheten på kort respektive lång sikt är 1,9 milj. kr respektive 41 milj. kr
  - c. Lönsamheten per deltagare är 54 700 kr på kort sikt och 1,2 milj. kr på lång sikt
  - d. Verkningsgraden, uttryckt som utnyttjad potential i relation till tillgänglig potential är 14 procent. Verkningsgraden är en kombination av ökad produktion (9 procent) och minskat behov av vård, omsorg och handläggning (42 procent)
2. Aktörerna
  - a. Payoff-tiden för kommunen är en månad
  - b. Payoff-tiden för landstinget är två månader
  - c. Såväl kommunen som landstinget och övrig stat har positiv lönsamhet på lång sikt
  - d. Staten totalt har negativ lönsamhet
  - e. Kommunens lönsamhet på lång sikt är 21 milj. kr, motsvarande 615 000 kr per deltagare
  - f. Deltagarna har i genomsnitt förbättrat sin disponibla inkomst på kort sikt med cirka 9 000 kr.

Utvärderingen visar att det finns stora samhällsekonomiska vinster av att personer kan bryta sitt utanförskap och övergå till en aktiv situation som innebär en högre grad av självförsörjning men även ökat attraktionsvärde på arbetsmarknaden. Konkret innebär det att personer går till någon form av anställning från att ha varit bidragsberoende i före-läget. På detta sätt bidrar individerna till samhällets produktion samtidigt som många minskar sin konsumtion av tjänster från samhällets olika aktörer.

Analysen utgår från deltagarnas status 12 månader före respektive 12 månader efter att de har lämnat verksamheten. Det vore naturligtvis mycket intressant att följa deltagarna över en längre tidsperiod och studera varaktigheten av de effekter som verksamheten gett upphov till. En fortsatt uppföljning och samhällsekonomisk utvärdering av individernas status vore därför intressant att genomföra sedan minst ett år förflutit. Denna ytterligare utvärdering kan då påvisa hur stor del av den kvarstående samhällsekonomiska potentialen som åter-skapats.

Till sist vill vi betona att denna slutrapport inte bygger på alla deltagarnas situation utan är en delstudie, dvs. gjord på ett urval av hela populationen. En strävan är att urvalet skall vara representativt och så omfattande som möjligt. Urvalet är gjort utifrån den deltagarmängd som fanns i projektet, det var nystartat och därmed fanns det inte fler att välja av. Varje projekt och verksamhet är också unikt avseende målgruppens sammansättning, metodik, resurser, tid i åtgärd, syfte och mål. I slutet av rapporten har vi från payoff.nu redovisat en del synpunkter på resultatet, som vi bygger på våra erfarenheter av tidigare genomförda utvärderingar. Vid redovisningen av slutrapporten är vi beredda att diskutera utfallet ytterligare.

Samhällsekonomisk utvärdering av projektet Arbetslivscoacher

payoff.nu har fått i uppdrag av Norra Västmanlands Samordningsförbund att utvärdera de samhällsekonomiska effekterna för 34 individer, som deltagit i projektet Arbetslivscoacher. För att genomföra utvärderingen har payoff.nu's modell NyttoSam använts .

Uppdraget har bestått i att samla in information angående deltagarnas försörjningssituation och dess nyttjande av samhällets resurser. Utvärderingen syftar till att studera hur personernas situation efter att ha lämnat verksamheten förändrats relativt situationen före dess medverkan i verksamheten. Det insamlade underlaget kring varje deltagare har bearbetats med stöd av NyttoSam. Utfallet har sedan analyserats och sammanställts i denna rapport. Återföringen till uppdragsgivaren sker slutligen i form av ett överlämnande av rapporten i kombination med en muntlig presentation.

Vad är NyttoSam?

Modellen NyttoSam har sitt ursprung i ett annat samhällsekonomiskt verktyg, SamPop. Under år 2007 tog payoff.nu över rättigheterna till SamPop från Arbetslivsresurs. SamPop togs ursprungligen fram av Samhall Resurs för ca 10 år sedan. Därefter har modellen vidareutvecklats och uppdaterats och fått namnet NyttoSam. En del av modellen avser programvara, som kontinuerligt uppdateras m h t förändringar av skatter, ersättningar, normkostnader o s v.

Med stöd av NyttoSam genomför payoff.nu utvärderingar och analyser av projekt och verksamheter, som syftar till att minska utanförskapet i samhället och som skall leda till att individernas självförsörjningsgrad ökar. Uppdraget inbegriper utbildning riktad mot uppdragsgivaren, support under uppgiftsinsamlingen, ev. delrapporter samt en slutrapport som redovisas direkt hos kund.

Kortfattat fungerar programmet på följande sätt: genom att kartlägga en individs livs- och försörjningssituation FÖRE en åtgärdsperiod och sedan jämföra detta med motsvarande situation EFTER åtgärden beräknar NyttoSam de ekonomiska effekter som uppstått. Effekterna beräknas för såväl samhället som helhet, som för olika aktörer. De aktörer som redovisas separat i programmets standardversion är kommun/stad, landsting/region, försäkringskassa, arbetsförmedlingen, övrig stat¹, staten totalt, försäkringsgivarna och individen själv.

NyttoSam ska ses som ett verktyg, som visar storleksordningen på utfallet av de vidtagna åtgärderna för samhället och respektive aktör. Utfallets precision är till stor beroende av kvaliteten på inmatade uppgifter – ju bättre underlag desto säkrare att utfallet är pålitligt.

Programmets struktur bygger på de lagar, regler och system som gäller i dagens samhälle samt ett antal antaganden och avgränsningar. Skattelagstiftningen, socialförsäkringssystemet, standardkostnader för olika offentliga tjänster, högkostnadsskydd samt regler för olika arbetsmarknadsåtgärder är några av de delar som ingår i programmet.

Trots programmets solida och matematiskt korrekta karaktär vill vi inom payoff.nu betona att alla de ekonomiska konsekvenser, som är kopplade till en individs rehabilitering är svåra att identifiera, mäta och beräkna. Särskilt komplicerat är att beräkna det ekonomiska värdet av ”mjuka” s.k. ”icke-ekonomiska” effekter, som förhöjd livskvalitet, bättre hälsa, minskat lidande m.m. Vi har därför valt att inte ta med sådana effekter i våra kalkyler. Den marginella osäkerhet som finns i programmets utfall gör att vi avrundar de beräknade värdena till jämna tusentals kronor.

---

¹ Skatter, arbetsgivaravgifter mm.

Avgränsningar och antaganden

För att klara av att bygga upp matematiska modeller och formler som ligger till grund för NytoSams beräkningar har ett antal avgränsningar, baserade på etablerad nationalekonomisk teoribildning, gjorts. Utan dessa avgränsningar blir sambanden allt för komplexa att beräkna och tolka. Följande avgränsningar har gjorts:

- Inga undanträngningseffekter förekommer. Skapade jobb är ytterligare jobb på arbetsmarknaden
- Alla resursbesparingar kan omfördelas och användas där behov föreligger även i det korta perspektivet
- Ev. inkomstökningar för individen leder till ökad konsumtion, inget sparande förekommer
- Enbart ekonomiska effekter ingår i analysen. Eventuella ”icke-ekonomiska” effekter på livskvalitet och välbefinnande ingår inte
- De ekonomiska effekter som ingår gäller bara den specifika individen. Eventuella indirekta effekter som uppkommer för familj och omgivning ingår inte
- Programmet förutsätter att allt som produceras av de personer som arbetar/kommer i arbete är efterfrågat på marknaden.
- Den intäkt som staten har i form av moms och indirekta skatter bygger på den produktion som individen åstadkommer och inte den konsumtion som han/hon kan orsaka
- Programmet förutsätter att utbetalade lönebidrag alltid är anpassade till individens produktivitet, innebärande att arbetsgivaren inte kan göra någon vinst på den del av produktionen som denne kompenseras för med lönebidrag
- Lönebidraget står i omvänd relation till individens produktivitet

Inledning

Arbetslivscoacher är ett projekt som finansieras av Norra Västmanlands samordningsförbund. Projektet vänder sig till personer mellan 18 och 64 år som behöver individuellt stöd och regelbunden handledning, framförallt vuxna med socio-psykiatrisk problematik och kan vara aktuella för stödinsatser hos två eller flera myndigheter. Samverkan mellan berörda myndigheter krävs för att uppnå önskvärda resultat

Projektet erbjuder socialförvaltningarna i Fagersta, Norberg och Skinnskatteberg individuellt stöd och regelbunden handledning åt personer som har behov av samordnad rehabilitering för att kunna ta steg närmare arbetsmarknaden.

Arbetslivscoacherna har som uppgift att ge koncentrerat, individuellt stöd med en tät uppföljning, och att ansvara för att processen mot arbetslivet hålls intakt. På detta sätt har arbetslivscoachen både en stödjande roll med ett begränsat antal individer och en samordnande roll gentemot olika myndigheter och samverkansinsatser.

För ytterligare information om projekt Arbetslivscoacher, se bilaga.

Rapporten är upplagd så att den inledningsvis beskriver verksamhetens samhällsekonomiska potential. Därefter redovisas de intäkter som skapats utifrån deltagarnas medverkan i verksamheten. I nästa steg redovisas de kostnader projektet haft för deltagarna varefter lönsamheten i form av såväl payoff-tid, som en kort- och långsiktig kostnads-/intäktskalkyl redovisas.

Resultaten redovisas dels för samhället som helhet men även för övriga aktörer/sektorer som ingår i samhället; kommunen, landstinget, staten samt individerna/hushållen och försäkringsgivarna. För staten sker en särredovisning för Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och övrigt inom den statliga sektorn, ”övrig stat”.

För kommunen och landstinget redovisas även intäkterna på kort och lång sikt uppdelat i finansiella (bistånd och skatter) och reala (sjukvård, handläggning, utredning m.m.) effekter.

Ekonomisk analys

Den ekonomiska analysen är uppdelad i fyra delar;

1. Samhällsekonomisk potential,
2. Intäkter på kort och lång sikt,
3. Kostnader för vidtagna åtgärder samt
4. Lönsamhet på kort och lång sikt inklusive payoff - tid

Detaljerade tabeller kring intäkter, kostnader och lönsamhet finns i slutet på rapporten.

Samhällsekonomisk potential

I tabell 1 nedan framgår verksamhetens samhällsekonomiska potential. Med det avses vilket samhällsekonomiskt värde som maximalt kan uppnås när projektet startade, kopplat till de 34 individer som ingår i utvärderingen. Ett fullständigt lyckat resultat innebär en ”verkningsgrad” på 100 procent, dvs. att hela potentialen kunnat utnyttjas genom verksamhetens drivande.

Tabell 1. *Sammanställningen visar projektets samhällsekonomiska potential på kort och lång sikt.*

Samhällsekonomisk potential					
	Kort sikt	max	min	Lång sikt, sannolikt	Lång sikt, teoretiskt
Tillgänglig potential i föreläge, varav	17 257 483 kr	1 014 333 kr	392 580 kr	283 milj. kr	653 milj. kr
produktion	14 437 333 kr				
vård, omsorg och handläggning	2 820 150 kr				
Utnyttjad potential, varav	2 473 133 kr				
produktion	1 277 603 kr				
vård, omsorg och handläggning	1 195 530 kr				
Verkningsgrad, varav	14 %				
produktion	9 %				
vård, omsorg och handläggning	-42 %				
Kostnad per verkningsgrad	1 260 kr				
Kvarvarande potential i efterläge	14 784 369 kr				

Med tillgänglig potential på kort sikt avses den potential som finns att tillgå första året efter att individen lämnat verksamheten. Potentialen är fastställd till det samhällsekonomiska värde som motsvaras av ett heltidsarbete med genomsnittslön (20 500 kr) plus den (eventuella) reala resursförbrukning i form av vård och omsorg som är kopplad till den enskilda individen vid

ingång i projektet. För en individ som står utanför arbetsmarknaden och inte överkonsumerar² vård eller omsorg utgör potentialen cirka 430 000 kr. Detta motsvarar värdet av ett års produktion på heltid utan lönesubvention.

Högsta potential på individnivå i projekt Arbetslivscoacher var drygt 1 milj. kr. De två deltagare som hade denna nivå arbetade inte och var dessutom föremål för kostsamma offentliga vårdinsatser. Den totala potentialen utgjorde drygt 17 milj. kr vid projektets start.

Den utnyttjade potentialen visar hur mycket av det tillgängliga utrymmet som kunnat återskapas under det första året efter deltagarna lämnat projektet. I detta fall har 2,5 milj. kr kunnat återskapas, vilket motsvarar en ”verkningsgrad” på 14 procent³.

Ett annat sätt att beskriva projektets effektivitet är att beräkna ”kostnad per verkningsgrad”. Detta mått fås genom att dividera projektets genomsnittliga åtgärds kostnad per deltagare med verkningsgraden. Måttet beskriver hur mycket varje procent av verkningsgraden ”kostar” att uppnå i genomsnitt. I detta projekt blir kostnaden per verkningsgrad 1 260 kr⁴.

Beräknar man den långsiktiga potentialen kan det ske på två olika sätt; ett ”sannolikt” och ett ”teoretiskt”. Det sannolika perspektivet, som bygger på en försiktighetsprincip, baseras på antagandet att deltagande individer bibehåller den status avseende arbete och konsumtion av offentliga resurser de har när de lämnar projektet under halva tiden fram till förväntad pensionsålder (vilket i nuläget är 62 år). Det teoretiska perspektivet bygger i sin tur på antagandet att individerna behåller sin status hela tiden fram till maximal pensionsålder (dvs. 67 år).

Även om dessa långsiktiga beräkningar bygger på olika antaganden om framtiden visar beräkningarna vilka stora potentialer det finns i att bryta utanförskapet hos människor, särskilt när de är unga och har många ”avbetalningsår” fram till sin pension. Sålunda har en av de deltagande individerna en långsiktig potential på 20 milj. kr beräknat enligt det försiktigare antagandet. Det höga värdet är dels beroende på individens låga ålder, dels den höga konsumtionen av offentligt stöd i föreläget. Motsvarande medelvärde för alla 34 deltagare är 8,3 milj. kr.

Potentialens fördelning på produktion och real resursförbrukning

En fördjupad analys som åskådliggör projektets resultat mer i detalj är att beskriva hur projektets potential har utnyttjats dels genom ökad produktion, dels genom förändrat behov av reala resurser, dvs. vård, omsorg och handläggning.

Staplarna till vänster i figur 1 nedan beskriver situationen i föreläget medan de till höger åskådliggör efterläget. Den totala potentialen i föreläget (17,3 milj.kr) är fördelad på möjligt produktionsutrymme (14,5 milj. kr) och möjlig minskad förbrukning av reala resurser (2,8 milj. kr). Dessa potentialer åskådliggörs av de röda staplarna under den horisontella linjen till vänster i figuren. Den produktion som de facto förekommer i föreläget (92 000 kr) åskådliggörs i sin tur av den lilla blå stapeln ovan linjen.

Genom att flera av deltagarnas situation förändrats i positiv riktning efter avslutat projekt har en viss del av den totala potentialen kunnat tillgodogöras, närmare bestämt 14 procent som beskrivits ovan. I kronor motsvaras det av 2,5 milj. kr, fördelat på 1,3 milj. kr på ökad produktion och 1,2 milj. kr på minskat behov av vård, omsorg och handläggning. Uttryckt i procent motsvarar det att nio procent av produktionspotentialen utnyttjats medan den reala re-

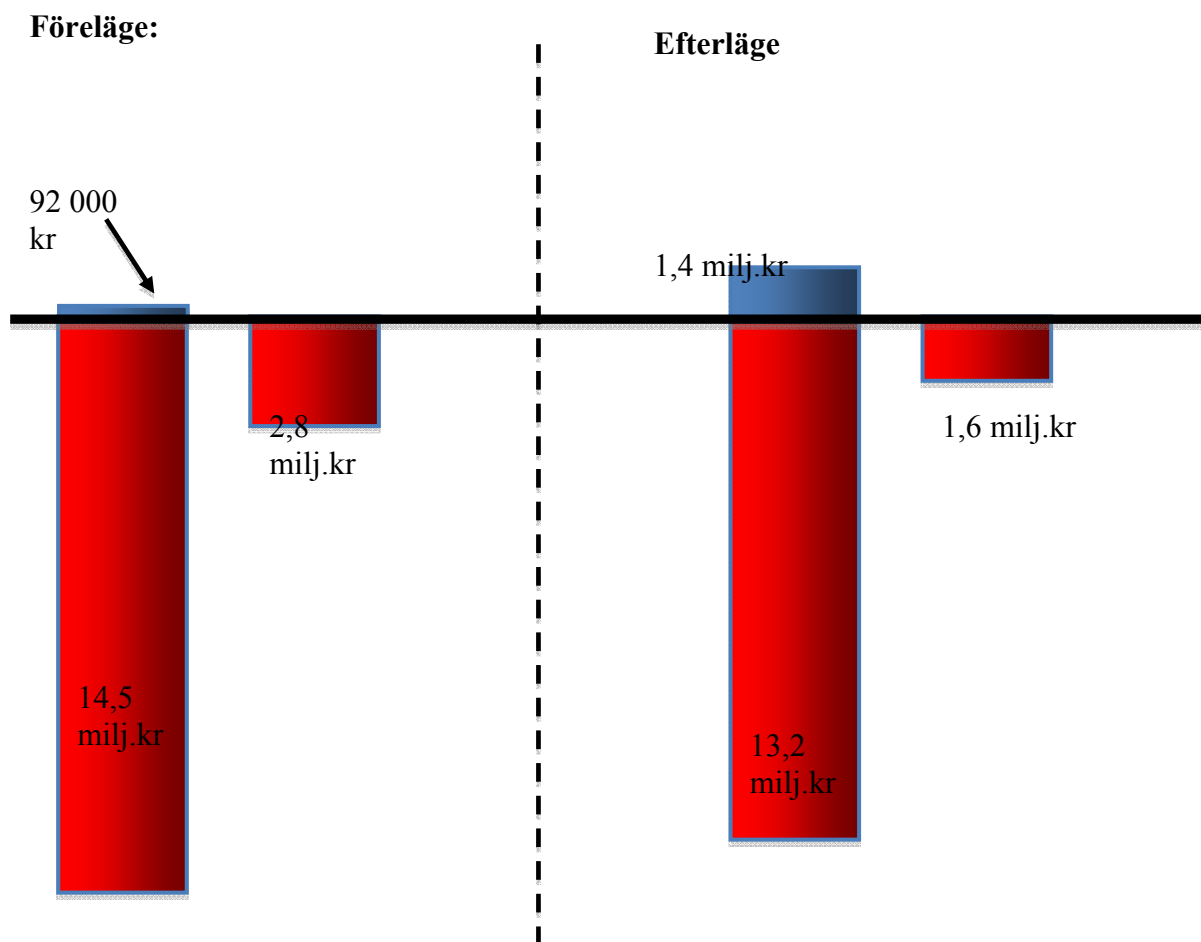
² Med överkonsumtion avser vi den konsumtion som ligger utöver den normala konsumtion som är kopplad till ”livets vardag”

³ $2\,473\,000 / 17\,257\,000 = 14\%$

⁴ $18\,060 / 14,33\% = 1\,260\text{ kr}$

sursförbrukningen i form av vård, omsorg mm. minskat med 42 procent i efterläget. Detta resultat åskådliggörs av staplarna till höger om den streckade linjen.

Idealläget, dvs. när hela potentialen är återskapad, innebär att hela den blå ”produktionsstapel” befinner sig ovanför linjen i kombination med att ”vård- och omsorgsstapel” är lika med noll.

Figur 1. Projektets potential fördelad på produktion och real resursförbrukning i före- respektive efterläge. Potentialen åskådliggörs av de röda staplarna under strecket medan faktisk produktion är de blåmarkerade staplarna över strecket.

Intäkter

I tabell 2 redovisar vi en sammanställning över de intäkter projektet genererat på kort sikt för samhället som helhet samt för alla berörda sektorer i samhället; dvs. kommun, landsting, staten, individen/hushållet samt försäkringsgivarna.

Dessutom särredovisas intäkterna för arbetsförmedlingen, försäkringskassan och övrig stat⁵, dvs. de delsektorer som tillsammans utgör staten totalt.

De prognostiserade intäkterna på lång sikt redovisas för samhället som helhet samt för vissa sektorer i samhället; kommun, landsting och stat. Även för Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan särredovisas långsiktiga intäkter. Anledningen till att intäkterna på lång sikt inte redovisas för övrig stat, individ/hushåll och försäkringsgivarna är att dessa uppgifter inte är så relevanta i sammanhanget.

Förutom dessa uppgifter redovisas även spannen i utfallen, dvs. individuella maximi- och minimivärden på intäkterna för de olika sektorerna, såväl på kort som på lång sikt. Likaså redovisar vi medelvärden på de kortsiktiga intäkterna.

Samhället som helhet

Som framgår av tabell 2 (tabellerna finns som bilaga i slutet av rapporten) beräknas den samhällsekonomiska intäkten, baserad på de 34 deltagarnas produktion och minskade resursförbrukning, på kort sikt utgöra 2,5 milj. kr. Med *kort sikt* avses en 12 månaders period då vi jämför utfallet i ett efterläge med motsvarande i ett föreläge, dvs. hur situationen var för individerna innan de kom in i verksamheten. Intäkten är således skillnaden mellan värdet i efterläget med värdet i föreläget.

Den långsiktiga intäkten, baserad på antagandet om att den aktuella statusen i efterläget bevaras under halva tiden fram till förväntad pensionsålder⁶, utgör 42 milj. kr.

Variationen i intäkt är stor mellan de olika deltagarna. Kortsiktigt är spridningen (skillnaden mellan bästa och sämsta utfall) cirka 350 000 kr medan den är drygt 7 milj. kr på lång sikt. Största intäkten bidrar den med som lämnat beroende av försörjningsstöd och kommit in i heltidsarbete utan lönesubvention i kombination med minskat behov av offentliga tjänster.

Kommunen

På kort sikt är utfallet för kommunen en intäkt på 1,3 milj. kr.

Delar vi upp den totala effekten för kommunen på de tre olika intäktskällor som vårt program beräknar - bistånd, skatt och real resursförbrukning - kan vi konstatera att skatteintäkterna har ökat med 273 000 kr. Den reala resursförbrukningen (huvudsakligen handläggningstid för socialtjänsten) har minskat med 168 000 kr samtidigt som det ekonomiska biståndet har reducerats med 860 000 kr i efterläget jämfört med föreläget.

Sammantaget leder alltså detta till en kortsiktig intäkt på 1,3 milj. kr⁷. Kommunen ökar sina intäkter allra mest för de personer som gått från ett helt beroende av försörjningsstöd till heltidsarbete (med eller utan lönesubvention). Kommunens genomsnittliga intäkt per deltagare i projektet Arbetslivscoacher är cirka 38 000 kr på kort sikt.

Den långsiktiga intäkten för kommunen är också, utifrån våra antaganden om produktivitetens status fram till deltagarnas förväntade pensionsålder, positiv och utgör 21 milj. kr.

Ser vi på utfallet för de enskilda deltagarna varierar intäkten mycket. Skillnaden mellan bästa och sämsta utfall är cirka 200 000 kr på kort sikt medan det på lång sikt är tre milj. kr.

⁵ Med "övrig stat" avses de olika skatteeffekter som påverkar staten.

⁶ Med förväntad pensionsålder avses den ålder där vi i genomsnitt går i ålderspension. F.n. är det cirka 62 år.

⁷ 273 000 + 168 000 + 859 000 = 1,3 milj. kr

Landstinget

Även för den landstingskommunala sektorn är intäkten positiv, på kort sikt drygt 900 000 kr. Orsaken till det positiva utfallet är främst kopplat till det minskade behovet av sjukvård bland deltagarna i efterläget. Medelvärdet i intäkt på kort sikt är 27 000 kr per deltagare. Variationen i intäkt mellan bästa och sämsta utfall utgör kortsiktigt 235 000 kr.

På lång sikt är intäkten för landstinget 12,3 milj. kr. Variationen mellan bästa och sämsta utfall är drygt 2,7 milj. kr.

Arbetsförmedlingen

Arbetsförmedlingen har ett underskott både på kort och på lång sikt, cirka 549 000 kr respektive 11,2 milj. kr med ett spann på knappt 180 000 kr på kort sikt. Orsaken till detta underskott är att Arbetsförmedlingen finansierat flera subventionerade anställningar i form av lönebidrag till arbetsgivarna.

Försäkringskassan

Försäkringskassans underskott på kort sikt är 212 000 kr med ett spann på nästan 200 000 kr. Långsiktigt är underskottet 2 milj. kr. Orsaken till det negativa utfallet är att individernas faktiska behov synliggjorts genom deltagandet i projektet och att relevanta åtgärder och försörjning kunnats sättas in. Detta innebär att flera deltagare lämnat sitt beroende av försörjningsstöd och i efterläget uppbär sjukpenning i kombination med rehabilitering.

Övrig stat

Den totala intäkten för övrig stat på 640 000 kr på kort sikt härleds till de intäkter staten erhåller för de personer som bryter sitt utanförskap och kommer i arbete. Främsta intäktskällor är inbetalade sociala avgifter och indirekta skatter kopplade till den ökade produktionen. Spridningen mellan bästa och sämsta utfall är 120 000 kr.

Staten totalt

I ”staten totalt” ingår de samlade effekterna för Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan samt allt annat som påverkar de statliga finanserna. Totala underskottet utgör 121 000 kr vilket innebär att de intäkter som skapats av de deltagare som kommit i arbete inte kompenserar för de underskott som Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan uppvisar. Spannet mellan bästa och sämsta utfall för staten är cirka 240 000 kr. På lång sikt är statens totala underskott beräknat till 2,4 milj. kr.

Individerna/hushållen

De 34 deltagarnas sammanlagda disponibla inkomst har på kort sikt förbättrats med drygt 300 000 kr. I genomsnitt innebär det en förbättring på ca 8 900 kr per deltagare.

Försäkringsgivarna

För de organisationer som tillhandahåller avtalsförsäkringar är intäkten för försäkringsgivarna på kort sikt 83 000 kr med ett spann på 15 000 kr. Upphovet till denna intäkt är att några av deltagarna kommit i arbete efter att avslutat projekt.

Kostnader

Kostnaden för de 34 personer som ingår i utvärderingen har varit 614 000 kr inklusive och 491 000 kr exklusive indirekta skatter⁸. Utslaget per deltagare motsvarar det en kostnad, inklusive indirekta skatter, på 18 060 kr. Av denna kostnad står kommunen och landstinget för 25 procent vardera medan staten genom Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen står för 50 procent av finansieringen. Sammanställningen finns redovisad i tabell 4.

Lönsamhet

I tabell 5 redovisas en sammanställning över projektets lönsamhet för samhället som helhet samt för kommunen, landstinget, arbetsförmedlingen, försäkringskassan samt staten totalt. Lönsamheten redovisas såväl ut ett kortsiktigt som ett långsiktigt perspektiv. Dessutom redovisas, där det är relevant⁹, payoff-tiden. Med payoff-tid avses efter hur lång tid åtgärdskostnaden är ”betald” i form av ökade intäkter.

Samhället som helhet

Lönsamheten för samhället som helhet beräknad som payoff-tid ger ett utfall på tre månader. Detta ska tolkas som att den kostnad som de 34 deltagarna genererat är återbetalade till samhället (i form av ökad produktion och minskad real resursförbrukning) tre månader efter projektavslut.

Vad gäller den kortsiktiga lönsamheten, dvs. skillnaden mellan intäkter och kostnader under en 12-månaders period efter projektavslut jämfört med en lika lång period i föreläget, är den positiv för samhället och utgör cirka 1,9 milj. kr. Den långsiktiga lönsamheten, beräknad på en prognos gjord fram till förväntad pensionsålder utgör drygt 41 milj. kr.

Skälet till det starkt positiva utfallet på sikt är dels att projektkostnaden utgör en engångskostnad, dels att många av deltagarna är mycket unga och därmed har många år kvar till pensionsåldern. Det allra viktigaste skälet är dock, givetvis, att flera deltagare kommit in i mer eller mindre produktivt arbete i kombination med att behovet av vårdresurser minskat.

Skillnaden i utfall är inte så stor och varierar mellan deltagarna på kort sikt mellan 313 000 kr och -33 000 kr. Utslaget per deltagare är den genomsnittliga lönsamheten på lång sikt för samhället cirka 1,2 milj. kr.

Kommunen

Återbetalningstiden för kommunen är en månad.

Lönsamheten är positiv på såväl kort som lång sikt, 1,2 milj. kr respektive 21 milj. kr. Utslaget per deltagare är den genomsnittliga lönsamheten på lång sikt för kommunen cirka 615 000 kr. Orsaken till den goda lönsamheten är främst minskade behov av försörjningsstöd hos deltagarna, men också att den ökade sysselsättningen genererat skatteintäkter.

Spannet mellan bästa och sämsta utfall på individnivå är cirka 200 000 kr.

Landstinget

Landstinget lönsamhet på kort sikt är cirka 790 000 kr. Detta motsvarar en återbetalningstid på två månader. Lönsamheten återspeglar främst minskade behov av sjukvård hos deltagarna. På lång sikt är lönsamheten beräknad till drygt 12,3 milj. kr. Lönsamheten per deltagare är cirka 360 000 kr på lång sikt.

⁸ Det samhällsekonomiska värdet/påverkan på BNP beräknas inklusive indirekta skatter.

⁹ Beräkningen är enbart relevant om den kortsiktiga intäkten är positiv.

Staten

För staten totalt inklusive de olika delsektorerna, Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och övrig stat, är underskottet på lång sikt närmare 2,1 milj. kr. På kort sikt är lönsamheten också negativ och utgör närmare - 0,5 milj. kr.

Försäkringskassan har på kort sikt en negativ lönsamhet, - 335 000 kr. Långsiktigt är lönsamheten också negativ och utgör drygt - 2,1 milj. kr. Arbetsförmedlingens lönsamhet är också negativ på kort sikt, - 672 000 kr. På lång sikt är underskottet 11,4 milj. kr. Övrig stat, dvs. de effekter för staten som ligger utanför Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan genererar dock ett överskott motsvarande 0,5 milj. kr på kort sikt. Genom den negativa påverkan från de två myndigheternas resultat blir dock effekten negativ för hela den statliga sektorn.

Diskussion

De ekonomiska nyckeltal som ger bästa möjlighet till jämförelse med andra projekt är payoff-tiden och ”verkningsgraden”. För samhället som helhet är payoff-tiden tre månader medan verkningsgraden är 14 procent i projekt Arbetslivscoacher.

Flertalet av de projekt payoff.nu utvärderat under det senaste året har i genomsnitt en betydligt längre payoff-tid än projekt Arbetslivscoacher. Verkningsgraden inom projekt Arbetslivscoacher ligger ungefär på genomsnittet på de utvärderingar som payoff.nu genomfört. Det mått som avviker mest mot övriga utvärderingar är dock ”kostnad per verkningsgrad” där måttet ligger långt under de värden projekten brukar erhålla. Detta senare speglar att effekten mätt i samhällsekonomisk intäkt inte varit så kostsam. Frågan man då kan ställa sig är hur stor verkningsgraden blivit om projektet tilldelats mer resurser i form av tid, kompetenser mm.

Att på detta underlag uttala sig om huruvida projekt Arbetslivscoacher är mer eller mindre lyckat än andra projekt/verksamheter är dock svårt då underlaget i jämförelsematerialet än så länge är knapphändigt. Till svårigheten att tolka resultatet bidrar även att graden av komplexitet kan variera mellan målgrupperna i de olika utvärderingarna, men även urvalets representativitet samt precisionen i de individuella uppgifterna kring deltagarna.

Det som utmärker detta projekt relativt övriga genomförda utvärderingar är att:

- Återbetalningstiden för samhället är synnerligen kort, bara tre månader
- Verkningsgraden på 14 procent ligger i ett genomsnittligt intervall, spännvidden på övriga projekt är fyra – 36 procent
  - Produktionen har bara ökat med 9 procent medan behovet av vård, omsorg och handläggning minskat med hela 42 procent. Detta innebär att det finns en stor potential att få fler av deltagarna i arbete alternativt att öka sysselsättningsgraden för de som redan kommit i arbete på deltid
- Den samhällsekonomiska kostnaden per deltagare är relativt låg, 18 060 kr. Detta ger ett utfall på 1 260 kr i ”kostnad per verkningsgrad” per deltagare
- I vissa fall har lönesubventioner använts för att underlätta anställningarna

Till sist ett par funderingar - som alltid är relevanta att belysa och diskutera - är dels vad som skulle hänt dessa individer om de inte fått möjligheten att delta i projektet, dels vilket fortsatt stöd de deltagare som lämnat projektet behöver för att behålla den positiva utvecklingen, men också för att utnyttja potentialen hos de som inte förbättrat sin situation. Denna utvärdering kan också användas för vidare diskussioner om vilka satsningar, som skall göras från finansierans sida för att bryta utanförskap och få fler i arbete.

Detaljerad information om utvärderingens samhällsekonomiska utfall finns att tillgå i de olika tabeller som finns redovisade i rapportens tabellbilaga.

Rapporten är sammanställd av payoff.nu
2009-02-09

Claes Malmquist
claes@payoff.nu

Sven Vikberg
sven@payoff.nu

Kontaktperson för projekt Arbetslivscoacher:

Lisa Höglund

lisa.hoglund@fagersta.se

Bilagor

Presentation Projekt Arbetslivscoacher

Samhällsekonomisk utvärdering redovisad i tabeller

Projekt Arbetslivscoacher

När projektet Arbetslivscoacher startades i oktober 2007 var kostnaderna för försörjningsstöd höga i kommunerna i regionen. Den ordinarie verksamheten på socialförvaltningarna kunde inte erbjuda tillräckligt stöd för personer (18-64 år) som behövde individuellt stöd och regelbunden handledning. Detta gällde framför allt vuxna med socialpsykiatrisk problematik. Denna grupp hade stora svårigheter att komma vidare till arbetslivet.

Coachernas uppgift har varit, att dels ge individuellt stöd men även stöd i grupp för personer med likartade problem. Under året har coacherna arbetat med en stödjande roll med ett begränsat antal individer i individuella samtal och haft en samordnande roll i coachningen vidare till andra aktörer samt att vara med tills ett bra överlämnande gjorts. Projektets syfte är att ge människor som lever i utanförskap en högre livskvalitet.

Projektet har haft två mätbara mål:

1. Volymmässigt att coacherna ska omsätta minst 60 ärenden (individer) på ett år.
2. Kvalitetsmässigt att minst hälften av individerna ska ha börjat arbetsinriktade åtgärder alternativt börjat arbete/utbildning.

Tabellbilaga

Alla uppgifter i tabellerna gäller de 34 deltagare som ingår i utvärderingen.

Tabell 2. *Intäkter på kort och lång sikt för samhället som helhet samt för olika sektorer i samhället*

	Kort sikt	max	min	Lång sikt	max	min
Samhället som helhet	2 473 133 kr	331 483 kr	-15 000 kr	42 078 737 kr	6 961 133 kr	-322 500 kr
Kommunen	1 300 563 kr	166 385 kr	-36 450 kr	21 024 908 kr	2 254 613 kr	-747 225 kr
Landstinget	909 167 kr	230 962 kr	-4 200 kr	12 379 541 kr	2 669 177 kr	-86 100 kr
Arbetsförmedlingen	-548 718 kr	20 214 kr	-159 388 kr	-11 263 382 kr	434 609 kr	-3 347 142 kr
Försäkringskassan	-211 730 kr	81 000 kr	-110 100 kr	-2 021 369 kr	1 458 000 kr	-2 036 850 kr
Övrig stat	639 780 kr	98 542 kr	-20 364 kr	11 498 180 kr	2 069 381 kr	-397 098 kr
Staten totalt	-120 668 kr	132 056 kr	-111 958 kr	-1 786 571 kr	2 377 014 kr	-2 071 230 kr
Individerna/hushållen	301 509 kr	119 285 kr	-77 048 kr	8 784 672 kr	2 564 628 kr	-894 270 kr
Försäkringsgivarna	82 561 kr	13 834 kr	-1 333 kr	1 676 186 kr	275 100 kr	-28 658 kr

Tabell 3. *Intäkter på kort sikt uppdelade i finansiella och reala effekter för kommunen och landstinget. Medelvärdet avser per deltagare.*

	Kort sikt	max	min	medel
Kommunen, varav	1 300 563 kr	166 385 kr	-36 450 kr	38 252 kr
bistånd	859 409 kr	134 418 kr	-38 650 kr	25 277 kr
skatt	273 174 kr	40 784 kr	-691 kr	8 035 kr
omsorg och handläggning	167 980 kr	20 000 kr	-2 400 kr	4 941 kr
Landstinget varav	909 167 kr	230 962 kr	-4 200 kr	26 740 kr
skatt	127 015 kr	19 010 kr	-325 kr	3 736 kr
vård	782 152 kr	228 688 kr	-4 200 kr	23 004 kr

Tabell 4. *Kostnader för verksamhetens genomförande uppdelat på samhället som helhet samt på berörda aktörer. Samhällets kostnader är inklusive indirekta skatter.*

	Totalt	Per deltagare
Samhället som helhet	614 040 kr	18 060 kr
Kommunen	122 808 kr	3 612 kr
Landstinget	122 808 kr	3 612 kr
Arbetsförmedlingen	122 808 kr	3 612 kr
Försäkringskassan	122 808 kr	3 612 kr

Tabell 5. *Lönsamhet på kort och lång sikt samt payoff-tid för samhället som helhet samt för olika sektorer i samhället.*

	Kort sikt	max	min	Lång sikt	Payoff-tid
Samhället som helhet	1 859 093 kr	313 423 kr	-33 060 kr	41 464 697 kr	3
Kommunen	1 177 755 kr	162 773 kr	-40 062 kr	20 902 100 kr	1
Landstinget	786 359 kr	227 350 kr	-7 812 kr	12 256 733 kr	2
Arbetsförmedlingen	-671 526 kr	16 602 kr	-163 000 kr	-11 386 190 kr	----
Försäkringskassan	-334 538 kr	77 388 kr	-113 712 kr	-2 144 177 kr	----
Övrig stat	516 972 kr	94 930 kr	-23 976 kr	11 375 372 kr	
Staten totalt	-489 092 kr	121 220 kr	-122 794 kr	-2 154 995 kr	----
Individerna/hushållen	301 509 kr			8 784 672 kr	
Försäkringsgivarna	82 561 kr			1 676 186 kr	